

Hotărârea CNCD privind obligativitatea limbii române pentru stagiile clinice

Hotărârea nr. 618 din 16 octombrie 2013

Nr. dosar: 457/2013

Nr. petiție: 3546/23.05.2013

Petentă: Asociația Maghiară pentru Pregătirea Medicală și Farmaceutică din România

Intervenient: Uniunea Democrată Maghiară din România

Reclamat: Universitatea de Medicină și Farmacie din Târgu Mureș, Agenția Română de Asigurare a Calității Învățământului Superior

Obiect: modul în care se reglementează programele de studii universitare din cadrul Universității de Medicină și Farmacie din Târgu Mureș, fiind impusă obligatoriu limba română, pentru stagiile clinice.

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

1. Numele și sediul petentului:

1.1. Asociația Maghiară pentru Pregătirea Medicală și Farmaceutică din România, reprezentată de avocat Kincses Elod ugyved, cu sediul ales în Târgu Mureș, str. Rodnei nr. 91/1.

2. Numele și sediul intervenientului

2.1. Uniunea Democrată Maghiară din România, reprezentată de Secretar General Kovacs Peter, cu sediul în Cluj Napoca, Str. Republicii, nr. 60, Județul Cluj.

3. Numele și sediul reclamațiilor

3.1. Universitatea de Medicină și Farmacie din Târgu Mureș, reprezentată de Rector Leonard Azamfirei, cu sediul în str. Gh. Marinescu, 38, Târgu Mureș, Jud. Mureș.

3.2. Agenția Română de Asigurare a Calității Învățământului Superior, reprezentată de Președinte Curtu Ioan, cu sediul în Str. Spiru Haret, nr. 12, Sector 1 București (adresa provizorie B-dul Schitu Măgureanu, nr. 1, București).

II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare

2.1. Petenta semnalează Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării conținutul discriminatoriu al următoarelor înscrieri: adresa nr. 1982/25.04.2013 a Agenției Române de Asigurare a Calității Învățământului Superior care prevede faptul că pentru programele din domeniul fundamental sănătate care se desfășoară într-o altă limbă decât limba română, activitățile student-pacient se desfășoară numai în limba română. În concluzie stagiile clinice se vor desfășura numai în limba română. Senatul aprobă menținerea structurii actuale a formațiilor de studii, cu grupe mixte (români și maghiari) pentru învățământul practic” precum și prevederi ale Cartei Universității de Medicină și Farmacie din Târgu Mureș.

2.2. Intervenienta în interesul petentei, UDMR, sesizează Consiliul pentru constatarea unor fapte discriminatorii comise de A.R.A.C.I.S. prin dispozițiile potrivit cărora: „Pentru programele din domeniul fundamental Sănătate care se desfășoară într-o altă limbă decât în cea română, activitățile ce implică interacțiunea directă student-pacient se desfășoară numai în limba română. În concluzie stagiile clinice se vor desfășura în limba română” prevederi ce constituie o încălcare a prevederilor art. 8 din Legea pacientului nr. 46/2003.

III. Procedura de citare

3.1. În temeiul art. 20 alin. (4) din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, s-a îndeplinit procedura de citare.

3.2. Prin adresa nr. 3546/06.06.2013 a fost citat petentul pentru termenul stabilit de Consiliu pentru data de 25.06.2013. Prin adresa nr. 3879/06.06.2013 au fost citate părțile reclamate.

3.3. Prin adresa nr. 4255/20.06.2013, apărătorul petentei a solicitat un nou termen, aflându-se în imposibilitate de prezentare.

3.4. Urmare acestei cereri a fost acordat un nou termen pentru data de 08.07.2013, dată la care au fost citate părțile, petenta prin adresa nr. 4305.21.06.2013 și reclamatele prin adresa nr. 4305/21.06.2013.

3.5. La termen s-a prezentat petenta prin apărător Kincses Elod cu delegație la dosar și reclamata Universitatea de Medicină și Farmacie din Târgu Mureș, reprezentată de Rector Leonard Azamfirei, lipsind reclamata Agenția Română de Asigurare a Calității Învățământului Superior, care a formulat un punct de vedere înregistrat sub nr. 4593/09.07.2013.

3.6. Tot la termenul din data de 8.08.2013 UDMR a formulat o cerere prin care solicită admiterea acțiunii petentei, cerere înregistrată sub nr. 4550/05.07.2013.

3.7. S-a mai înregistrat și un punct de vedere partea Ministerului Educației Naționale, înregistrat sub nr. 4593/09.07.2013.

3.8. Pentru a da părților posibilitatea de a lua la cunoștință de întreg probatoriul depus la dosar s-a acordat termen la data de 20.08.2013, dată pentru care s-a procedat la o nouă citare a părților.

3.9. Față de cererea de amânare formulată de către reprezentantul primei reclamate, rector Leonard Azamfirei, s-a acordat termen pentru data de 05.09.2013 fiind citate părțile prin adresele 5561/27.08.2013.

3.10. La termen s-a prezentat apărătorul petentei lipsind celelalte părți.

3.11. Procedura îndeplinită legal.

IV. Susținerile părților

1. Susținerile petentei Asociația Maghiară pentru Pregătirea Medicală și Farmaceutică din România

4.1.1. Petenta sesizează Consiliul asupra modului în care sunt reglementate programele de studii universitare din domeniul sănătății fiind impusă în mod obligatoriu limba română, respectiv faptul că în cadrul Universității de Medicină și Farmacie din Târgu Mureș, se

impune următorul standard științific: Pentru programele din domeniul fundamental Sănătate care se desfășoară într-o altă limbă decât în cea română, activitățile ce implică interacțiunea directă student-pacient se desfășoară numai în limba română.

4.1.2. Sunt apreciate ca fiind discriminatorii adresa nr. 1982/25.04.2013 a Agenției Române de Asigurare a Calității Învățământului Superior (A.R.A.C.I.S.) a hotărârii Senatului Universitatea de Medicină și Farmacie din Târgu Mureș (U.M.F.T.M.) și a unor dispoziții din cuprinsul Cartei U.M.F.T.M.

4.1.3. Senatul U.M.F.T.M. a respins propunerile cadrelor didactice maghiare din cadrul Universității pentru acreditarea învățământului medico-farmaceutic în limba maghiară în cadrul Universității.

4.1.4. Propunerile intitulate „Cerere de precizări metodologice privind întocmirea dosarelor pentru evaluarea periodică A.R.A.C.I.S.” au fost formulate în vederea îmbunătățirii învățământului în limba maghiară în temeiul dispozițiilor art. 135, 137 alin. (1), art. 138 alin. (3) din Legea educației nr. 1/2011. S-a solicitat ca activitățile de predare cât și aplicațiile practice să se desfășoare în grupe alocate distinct pentru liniile de studiu română și maghiară.

4.1.5. Senatul a refuzat categoric ca în afara cursurilor să se țină în limba maghiară și lucrările practice, la patul bolnavului. Prin împiedicarea folosirii limbii maghiare la patul bolnavului (unii dintre bolnavi fiind vârstnici și cu o slabă cunoaștere a limbii române), fiind încălcate prevederile art. 3 din Legea drepturilor pacientului nr. 46/2003 care prevăd că „pacientul are dreptul să fie respectat ca persoană umană, fără niciun fel de discriminare”. Sunt încălcate și prevederile art. 8 potrivit cărora: „Informațiile se aduc la cunoștința pacientului într-un limbaj respectuos, clar, cu minimalizarea terminologiei de specialitate; în cazul în care pacientul nu cunoaște limba română, informațiile i se aduc la cunoștință în limba maternă ori în limba pe care o cunoaște sau, după caz, se va căuta o altă formă de comunicare”.

4.1.6. Carta actuală, modificată pe 28.09.2012, în privința învățământului în limba maghiară menține o serie de restricții de natură a restrânge drepturile conferite de Legea educației naționale nr. 1/2001 deoarece prevederile art. 135 și următoarele nu sunt înscrise în Carta U.M.F.T.M.

4.1.7. Art. 39 din Cartă „În temeiul autonomiei universitare, U.M.F.T.M. stabilește o structură universitară formată din departamente, a căror componență este aprobată de Senatul Universității, la propunerea Consiliilor facultăților” modifică prevederile legiuitorului, fiind înscrise ca formă de organizare doar departamentele, deși în lege sunt prevăzute „facultăți-linii/programe de studii”, adică forme de organizare de nivel superior care permit funcționarea autonomă a liniei de studiu în limba maternă, pe când departamentele sunt conduse de cadre majoritare.

4.1.8. La art. 46 din Carta s-a introdus o prevedere care nu a existat înainte și care prevede faptul că „Facultățile desfășoară activități de învățământ pe bază de programe de studii legal autorizate, de formare inițială sau continuă, având forma învățământului de zi. Cursurile la domeniile de licență reglementate sectorial se predau în limbile română, maghiară, engleză, inclusiv la disciplinele facultative, la opțiunea studenților, sau în limbi de circulație internațională (engleză, franceză etc.) în extensii postuniversitare. Lucrările practice, seminariile, stațiile și practica de specialitate se desfășoară conform prevederilor ARACIS”.

Prin această prevedere s-a încălcat art. 5 din Legea educației naționale care prevede „în domeniul educației și al formării profesionale prin sistemul național de învățământ, dispozițiile prezentei legi prevalează asupra oricăror prevederi din alte acte normative. În caz de conflict între acestea se aplică dispozițiile prezentei legi”.

4.1.9. Prin această formulare se dorește menținerea situației actuale, situație ce datează din 1962.

4.1.10. Se dorește o nouă formulare și anume „lucrările practice, stagiile, seminariile, practica de specialitate și examenele de finalizare a studiilor se desfășoară în limba de predare a cursurilor, cu respectarea art. 135 din Legea nr. 1/2011”.

2. Susținerile intervenientului în interesul petentei Uniunea Democrată Maghiară din România

4.2.1. UDMR sesizează Consiliul pentru constatarea unor fapte discriminatorii comise de A.R.A.C.I.S.

4.2.2. Potrivit art. 1 alin. 2 pct. IV din O.G. nr. 137/2000 se asigură tuturor cetățenilor, fără discriminare, dreptul la sănătate și îngrijire medicală, prevederi ce se regăsesc și în art. 8 din Legea pacientului nr. 46/2003 care prevede: „Informațiile se aduc la cunoștința pacientului într-un limbaj respectuos, clar, cu minimalizarea terminologiei de specialitate; în cazul în care pacientul nu cunoaște limba română, informațiile i se aduc la cunoștință în limba maternă ori în limba pe care o cunoaște sau, după caz, se va cauta o alta formă de comunicare”.

4.2.3. Art. 10 alin. (1) din Legea educației naționale nr. 1/2001 prevede faptul că „În România, învățământul este serviciu de interes public și se desfășoară, în condițiile prezentei legi, în limba română, precum și în limbile minorităților naționale și în limbi de circulație internațională.”

4.2.4. În fapt, pe pagina oficială a A.R.A.C.I.S. apare următoarea dispoziție „Pentru programele din domeniul fundamental Sănătate care se desfășoară într-o altă limbă decât limba română, activitățile ce implică interacțiunea directă student-pacient se desfășoară numai în limba română. În concluzie, stagiile clinice se vor desfășura numai în limba română”.

3. Susținerile reclamatei Universitatea de Medicină și Farmacie din Târgu Mureș

4.3.1. Prin susținerile sale, scrise și orale, reprezentantul U.M.F.T.M. prezintă o serie de excepții.

4.3.2. Prima excepție este aceea a lipsei calității procesuale active a petentei. Potrivit art. 5 din Procedura internă de soluționare a petițiilor și sesizărilor, sesizarea Consiliului se poate face numai de către petent. În speță nu sunt aplicabile prevederile anterior menționate întrucât Asociația Maghiară pentru Pregătire Medicală și Farmaceutică din România (A.M.P.M.F.R.) nu a făcut dovada că ar deține cereri din partea unor persoane fizice în sensul că ar fi fost discriminate.

4.3.3. O altă excepție invocată este cea a tardivității contestației potrivit prevederilor art. 21 din Procedura Internă.

4.3.4. Dispozițiile din Carta U.M.F.T.M. cu privire la care se face sesizarea de către petentă, și anume faptul că desfășurarea lucrărilor practice și a stagiilor practice se face numai în limba română nu constituie un element de noutate, nefiind dispoziții noi adoptate la 28.10.2012. Încă din Carta universității înregistrată sub nr. 376/16.11.1995, la art. 18 se stipulau următoarele: „Lucrările practice, stagiile, seminariile și practica de specialitate se desfășoară numai în limba română”. După 18 ani de la adoptarea acestei decizii este tardivă sesizarea C.N.C.D.

4.3.5. Și în Carta adoptată în anul 2011, în temeiul prevederilor Legii nr. 1/2011 exista această prevedere, și anume că toți absolvenții, inclusiv cei de limba maghiară (deci și aceia dintre ei care sunt membri ai Asociației) au făcut practica (studiile clinice în limba română). Și înainte, și după intrarea în vigoare a Legii educației naționale nr. 1/2011, a existat același mod de efectuare a practicii/stagiului, astfel încât situația expusă de petent nu este de actualitate și nu a apărut în ultimele 12 luni. Mai mult decât atât, se atacă decizia A.R.A.C.I.S nr. 1982/25.04.2013 despre care se susține că ar avea un caracter discriminatoriu, cu toate că această adresă a A.R.A.C.I.S. cu privire la desfășurarea stagiilor este mult mai veche.

4.3.6. Tot pe cale de excepție este invocată excepția obiectului vădit nefondat în temeiul art. 33 din Procedura Internă, cu privire la cel de al treilea subpunct al sesizării formulate de către petentă, și anume cu privire la Hotărârea Senatului U.M.M.F.T.M. nr. 38/30.04.2013, întrucât este vădit fără obiect sesizarea Consiliului împotriva acestei hotărâri prin care Senatul Universității a aprobat menținerea vechii structuri organizatorice, și anume efectuarea stagiilor practice în grupe mixte (români și maghiari), așa cum au fost și înainte. Nu este o decizie nouă și se apreciază că nu se face nici un fel de discriminare prin grupele mixte de studenți români și maghiari.

4.3.7. U.M.F.T.M. are în structura sa funcțională trei facultăți Medicină Generală (română, maghiară și engleză), Farmacie și Medicină Dentară (română și maghiară). În universitate studiază în prezent 4691 studenți dintre care 3260 (56%) la linia română, 1783 (38%) la linia maghiară și 278 (6%) la linia engleză, iar numărul total de cadre didactice este de 399 (70% cadre didactice române și 30% cadre didactice maghiare).

4.3.8. Directiva nr. 36 din 2005 a Parlamentului European și a Consiliului privind recunoașterea calificărilor profesionale a fost modificată prin Propunere de Directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind recunoașterea calificărilor profesionale și a Regulamentului privind cooperarea administrativă prin intermediul sistemului de informare al pieței interne din 19.12.2011 COM(2011) 883 final 2011/0435 (COD), art. 53 fiind completat după cum urmează: „Un stat membru se asigură că orice control al cunoașterii unei limbi se realizează de către o autoritate competentă după adoptarea deciziilor menționate la art. 4d 7 alin. (4) și art. 51 alin. (3) și în cazul în care există îndoieli serioase și concrete cu privire la nivelul suficient al cunoștințelor lingvistice ale profesionistului legate de activitățile profesionale pe care această persoană intenționează să le desfășoare.

În cazul profesiilor cu implicații asupra siguranței pacienților, statele membre pot conferi autorităților competente dreptul de a efectua verificări lingvistice care să acopere toți profesioniștii în cauză, în cazul în care sistemul național de asistență medicală solicită aceasta în mod expres sau, în cazul profesioniștilor care desfășoară o activitate independentă neafiliați la sistemul național de asistență medicală, de către reprezentanții organizațiilor naționale ale pacienților.

Orice control lingvistic se limitează la cunoașterea uneia dintre limbile oficiale ale statului membru în funcție de alegerea persoanei în cauză, este proporțional cu activitatea care urmează a fi desfășurată și gratuit pentru profesionist. Persoana în cauză are dreptul de a exercita o cale de atac împotriva acestor acțiuni de control în fața instanțelor naționale.

4.3.9. În spiritul Directivei și al Propunerii de modificare pentru activitățile reglementate de medic, practician stomatolog, moașă, farmacist, desfășurarea acestor activități presupune dobândirea unor competențe în urma obținerii „de experiență clinică adecvată sub suprăghere corespunzătoare în spitale”. Trebuie subliniat că în toate spitalele din România experiența

poate fi obținută pe baza interacțiunii cu pacienții care vorbesc limba oficială a statului – limba română.

4.3.10. În prezent, la Universitate există programe de studiu în limbile română, maghiară și engleză în temeiul art. 363 și art. 135, alin. (1) lit. b) din Legea nr. 1/2011, Universitatea având un caracter multicultural și multilingv. Spre deosebire de celelalte universități considerate de Legea educației naționale nr. 1/2011, ca fiind multiculturale și multilingve (Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj Napoca și Universitatea de teatru din Târgu Mureș, trebuie ținut cont de faptul că absolvenții acestor facultăți, spre deosebire de cei ai Universității de Medicină și Farmacie din Târgu Mureș vor profesa în mod specific în domeniul în care componența limbii maghiare este definită, implicită, previzibilă. Diferența fundamentală față de învățământul medical este aceea că absolvenții acestuia din urmă nu vor putea selecționa doar pacienții maghiari și nu vor putea lucra exclusiv în zone și spitale maghiare. Universitatea apreciază că este în interesul absolvenților maghiari, aflați în pragul examenului de rezidențiat, să aibă aceeași șansă ca și absolvenții români, în condițiile în care examenul de rezidențiat se dă în limba română.

4.3.11. Potrivit art. 138 alin. (2) din Legea 1/2001: „Un program de studii universitare funcționează legal dacă este autorizat provizoriu sau acreditat și funcționează în condițiile stabilite prin actul de autorizare, respectiv acreditare. Organizarea și desfășurarea de programe de studii universitare care nu funcționează legal se sancționează cu nerecunoașterea studiilor pentru beneficiari, precum și cu amendă pentru organizatori, potrivit legii penale, și cu retragerea imediată, de către Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, a autorizației de funcționare provizorie, respectiv a acreditării pentru instituția în cauză”. Pentru a se autoriza programe noi de studii trebuie să se parcurgă procedura prealabilă de evaluare academică cerută de lege pentru autorizarea provizorie (O.U.G. nr. 75/2005, aprobată prin Legea nr. 87/2006).

4.3.12. Art. 138 alin. (3) din Legea nr. 1/2011 prevede faptul că autorizarea/acreditarea programelor de studii se realizează distinct pentru fiecare limbă de predare. Având în vedere gradul de ocupare al posturilor (cu un deficit important la limba maghiară) în varianta de funcționare separată, în Universitate ar putea fi școlarizați în toți anii și la toate specializările unde există predare în limba maghiară (medicină, asistență medicală, moașe, farmacie dentară) 805 studenți maghiari.

4.3.13. În condiții de funcționare în departamente comune, ca în prezent, se școlarizează 1783 studenți maghiari. Diferența care apare se datorează faptului că stagiile și lucrările practice, fiind făcute în limba română, pot fi asigurate de cadre didactice române. Acest lucru nu ar mai fi posibil funcționând în structuri separate și cu învățământ practic exclusiv în limba maghiară, iar importarea de cadre didactice maghiare este iluzorie (sunt luați în calcul la evaluarea A.R.A.C.I.S. doar titularii care trebuie să ocupe locurile prin concurs.).

4.3.14 Nu a existat o opoziție a Senatului în ceea ce privește învățământul practic, neorganizarea lui exclusiv în limba maghiară fiind determinată de deficitul semnificativ de cadre didactice maghiare, valabil și pentru partea de învățământ clinic, unde se adaugă și prevederile europene. Deficitul existent la facultatea de medicină se cuantifică astfel: numărul de posturi didactice vacante la limba maghiară este de 34 posturi. Din totalul de 55 discipline, 42 dintre discipline (76%) nu sunt acoperite corespunzător cu cadre didactice maghiare.

4.3.15. În mod eronat se afirmă de către Asociație faptul că senatul interzice folosirea limbii maghiare în raporturile cu bolnavii maghiari. Nu intră în atribuțiile senatului univer-

sității modul de îngrijire medicală. Anamneza bolnavului se face oriunde în forma cea mai accesibilă bolnavului, iar interpretarea datelor obținute, sinteza diagnosticului, completarea foilor de observație se fac firesc în limba oficială de redactare a acestora.

4.3.16. Obiectul prezentei sesizări la CNCD reprezintă de fapt o parte a situațiilor din Universitate pe care instanța le-a decis în mod irevocabil .

4.3.17. Paralela făcută în cadrul sesizării cu predarea în limba engleză este una incorect abordată. Învățământul clinic se face în limba română, iar învățământul preclinic în limba engleză, fiind suficiente cadre cu competența lingvistică necesară.

4.3.18. Argumentul relației cu bolnavul și a discriminării acestuia se pare însă că se anulează chiar de învățământul în limba engleză. Este ușor de presupus că bolnavii în general nu vorbesc engleza, așa că discuția se desfășoară numai în limba bolnavului, iar modelul este unul perfect funcțional pentru toate liniile de studiu: română, maghiară și engleză.

4.3.19. Senatul nu s-a împotrivit, și nici nu o va face, învățământului în limba maghiară, dar acesta trebuie făcut în condițiile legii, cu acreditare separată a fiecărui program de studiu, luând în considerare toate articolele conexe prevăzute de Legea educației naționale nr. 1/2011, nu doar cele legate exclusiv de linia maghiară.

4.3.20. Nu există discriminare față de studenții care învață în limba maghiară și se asigură condiții la fel de bune ca cele pentru studenții care studiază în română sau engleză. Reprezentații lor fac parte din structurile de conducere cât și din forurile decizionale și comisiile existente la nivelul universității, aceștia putând să își susțină propriile opinii în mod direct.

4.3.21. Petenta continuă să facă o confuzie între două activități distincte: pe de o parte, activitatea de îngrijire medicală care conferă dreptul pacientului, conform Legii drepturilor pacientului nr. 46/2003, să i se aducă la cunoștință informațiile în limba maternă, adică să fie *informat* de către medic în tot ceea ce privește problema sa medicală și, pe de altă parte, activitatea didactică efectuată la patul bolnavului în care pacientul este subiectul medical, dar dialogul și informațiile sunt purtate între student și cadrul didactic, în interes didactic, de instruire. Studentul nu acordă îngrijiri medicale, nu ia decizii pentru bolnav, el doar observă și examinează bolnavul care are un medic curant ce comunică cu acesta în limba accesibilă amândurora, așa cum de altfel se și procedează în prezent. În mod natural comunicarea medic pacient se face dintotdeauna în limba cunoscută de pacient, dar transcrierea informațiilor în limbajul medical și în documentele medicale se face în limba română.

4.3.22. Este de remarcat faptul că în ceea ce privește lipsa calității procesuale, petenta nu poate demonstra un interes direct în cauza reclamată. Semnificativ este faptul că în ședința Consiliului de administrație a U.M.F.T.M. din data de 22 iulie 2013, președintele Asociației Studenților Maghiari, dl. Tubak Nimrod, membru al consiliului de administrație, întrebat fiind dacă are cunoștință de demersul petentei, făcut în numele studenților maghiari către CNCD, a afirmat că nu este la curent cu acest demers, solicitând informații despre această speță de la conducerea U.M.F.T.M. Această situație denotă un abuz de încredere întrucât reprezentarea Asociației Studenților Maghiari de către dl avocat Kinces Elod a fost mandatată punctual pentru dosarul nr. 7267/102/2011 la Tribunalul Mureș, și nu pentru alte cauze. Considerăm că extinderea reprezentării în alte cauze (iar petenta a făcut demersuri și petiții multiple, pe aceeași temă, la numeroase autorități ale statului, vorbind de fiecare dată și în numele studenților) nu este decât o formă de inducere în eroare a presupusei legitimități a Asociației.

Petenta ignoră faptul că în Carta U.M.F.T.M., la art. 39 alin. (3) se prevede: „Învățământul în limba maghiară se organizează sub formă de linie de studiu în limba maghiară. Programele de studii susținute de linia de studiu în limba maghiară se supun reglementărilor legale în

vigoare referitoare la asigurarea calității în învățământul superior, conform art. 138 alin. (2) și (3) din Legea educației naționale nr. 1/2011. O spunem încă o dată, bazându-ne pe argumente legale și faptice: la U.M.F.T.M. învățământul în limba maghiară există, este organizat sub forma linei de studiu în limba maghiară, conform art. 135 alin. (1) lit. b) și alin. (2) din Legea educației naționale nr. 1/2011, fapt confirmat de avizul de legalitate asupra Cartei emis de ministerul educației și de deciziile instanțelor de judecată.

4.3.23. Necunoașterea realității este însă evidentă nu doar din faptul că petenta este complet în afara calculelor pe care le face în legătură cu normativele A.R.A.C.I.S., dar și prin afirmațiile pe care le face în ceea ce privește legătura dintre programele de studiu care nu au predare și în limba maghiară (Nutriție și dietetică, Balneofiziokinetoterapie, Tehnică dentară, Asistență de farmacie și Educație Fizică și sportivă) și coeficientul de finanțare. Programele menționate școlarizează doar studenți în regim cu taxă, deci fără nicio contribuție de finanțare din partea statului, prin urmare, nu sunt finanțate cu un coeficient de 1,5. Locuri la buget sunt doar la Medicină, Medicină dentară, Farmacie și Asistență medicală generală unde există ambele linii de predare (română și maghiară). Este ușor de intuit însă poziția asociației dacă taxa de școlarizare la programele care nu au locuri la buget și la care aceasta face referință sau chiar la cele care au atât locuri la buget cât și locuri la taxă, ar fi mai mare la limba maghiară cu 1,5 față de limba română, pentru a păstra aceeași abordare a finanțării ca în cazul finanțării de la buget. Ar trebui oare ca studenții la Medicină admiși pe locuri cu taxă, să plătească 8.000 de lei/an la limba română și 12.000 lei/an la limba maghiară? Noi credem că nu, și de aceea Universitatea percepe taxe de studii egale.

4.3.24. UDMR face în reclamație o confuzie majoră între două domenii complet diferite: drepturile pacienților și învățământul clinic și practic. Pacientul maghiar poate vorbi nestingherit în limba maghiară cu medicul său în măsura în care și acesta cunoaște limba maghiară, poate utiliza un interpret sau poate opta de la început pentru un medic cunoscător al limbii maghiare. Nici U.M.F.T.M. și nici A.R.A.C.I.S. nu impun o anumită formă de comunicare între medic și pacient.

4.3.25. Evaluarea finală se desfășoară în modul următor: Examenul teoretic reprezintă de regulă 60-70% din nota finală și se susține în maghiară, fiind evaluat de către cadrul didactic maghiar, titular de curs. Cursurile din planul de învățământ sunt organizate pe serii exclusiv maghiare. Examenul practic reprezintă de regulă 30% din nota finală și se desfășoară în prezența a cel puțin 2 cadre didactice de cele mai multe ori fiind prezent și cadrul didactic de predare (titularul de curs, de data aceasta de limbă maghiară) care, de altfel, poartă răspunderea întregului examen. Activitatea din timpul anului, cu o pondere de 10% de regulă, este evaluată, de asemenea de către titularul de curs, cadrul didactic maghiar. Nota finală de examen este de asemenea stabilită de titularul de curs, cadrul didactic maghiar, care semnează și catalogul de examen.

4.3.26. Rolul cadrului didactic maghiar este decisiv în derularea întregului examen, fapt ce îi permite acestuia să intervină pentru a asigura o evaluare echitabilă a fiecărui student.

4. Sustinerile reclamatei Agenția Română de Asigurare a Calității Învățământului Superior (A.R.A.C.I.S.)

4.4.1. Standardele specifice ale Agenției Române de Asigurare a Calității în învățământul Superior (A.R.A.C.I.S.) pentru domeniul fundamental Sănătate cuprind prevederea conform

căreia „Pentru programele din domeniul fundamental Sănătate care se desfășoară într-o altă limbă decât limba română, activitățile ce implică interacțiunea directă student-pacient se desfășoară numai în limba română. În concluzie, stagiile clinice se vor desfășura numai în limba română”.

4.4.2. Prevederea ca aceste activități (stagiile clinice) să se desfășoare numai în limba română este susținută de următoarele argumente:

- prevederea se referă la activitatea destinată practicii studenților;
- în profesia medicală, cadrele medicale (medici, asistente, tehnicieni medicali) au obligația prin lege și datoria morală de a acorda asistență medicală tuturor pacienților în suferință, indiferent de limba pe care o vorbesc aceștia;
- pentru recunoașterea calificării profesionale, persoanele care studiază medicina trebuie să cunoască limbile necesare exercitării profesiei în statul membru gazdă în conformitate cu Directiva Europeană 2005/36/CE, Titlul IV, art. 53;
- caracterul standardului specific al A.R.A.C.I.S. are un conținut în măsură să evite discriminarea pacienților români care nu cunosc o altă limbă atunci când vor fi investigați medical de absolvenți (medici) ai programului de studiu în alte limbi, inclusiv în limba maghiară, pentru care comunicarea cu pacientul este îngreunată;
- în Legea drepturilor pacientului nr. 46/2003, la art. 8, invocat în petiție, sunt cuprinse referiri și la alte forme de comunicare cadru medical/pacient; menționăm că acest articol nu se referă la student, ci numai la relația cadru medical – pacient;
- pentru programele de studii care se desfășoară într-o altă limbă decât limba română, dacă și stagiile clinice s-ar desfășura în altă limbă decât limba română, pentru absolvenții (medici) care își continuă activitatea prin programe de pregătire postuniversitară de rezidențiat (desfășurate numai în limba română), acest lucru ar constitui o discriminare în raport cu absolvenții care au utilizat limba română în stagiile clinice, cu încălcarea prevederilor Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale – art. 12 alin. (3) care prevede că „Părțile se angajează să promoveze șanse egale de acces la educația de toate nivelurile pentru persoanele aparținând minorităților naționale”.

4.4.3. Având în vedere toate aceste aspecte apreciază nefondată acuzația de discriminare formulată de către Asociația Maghiară pentru Pregătirea Medicală și Farmaceutică din România

5. Punctul de vedere al Ministerului Educației Naționale

4.5.1. Din datele deținute reiese faptul că sesizarea a fost formulată de către Asociația Maghiară pentru pregătirea Medicală și Farmaceutică din România. Considerăm că aceasta nu are calitate procesuală activă, întrucât nu se subscrie sferei subiecților la care se referă ipoteza normei de la alin. (1) al art. 20 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, conform căreia: „(1) Persoana care se consideră discriminată poate sesiza Consiliul în termen de un an de la data săvârșirii faptei sau de la data la care putea să ia cunoștință de săvârșirea ei”.

4.5.2. Norma legală indicată nu se aplică petentei ca persoană juridică. Mai mult, petenta nu indică modul în care a fost discriminată prin adresa contestată, nu arată care este dreptul care i se vatămă prin actul contestat.

4.5.3. Întrucât se invocă de către petentă încălcarea unor prevederi legale și nu descrierea faptei de discriminare conform prevederilor O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și

sanționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, iar cererea formulată vizează mai mult aspecte privind modul de aplicare a normelor legale, și nu legate de săvârșirea vreunei fapte de discriminare, reiese că cererea este inadmisibilă.

V. Motivele de fapt și de drept

5.1. În fapt, Colegiul director reține că în prezent este în vigoare Carta Universității adoptată prin hotărârea Senatului Universității de Medicină și Farmacie la 28.09.2012 și avizată pozitiv de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului potrivit art. 128 alin. (5) din Legea nr. 1/2011. Anterior acestei date, a fost în vigoare Carta Universității, adoptată la 7.12.2012. Din sentința nr. 91/11.05.2011 pronunțată de Curtea de Apel Târgu Mureș, rezultă că Ministerul a refuzat să emită aviz de legalitate asupra acestei carte, potrivit art. 128 alin. (5) din Legea nr. 1/2011. În aceste condiții, Universitatea a fost nevoită să solicite instanței să emită avizul de legalitate. Prin sentința nr. 91/2011, Curtea de Apel a admis cererea și a obligat pârâta MECTS să recunoască și să emită rezoluția pozitivă asupra avizului de legalitate a Cartei Universitare a Universității de Medicină și Farmacie, în temeiul art. 128 alin. (5) din Legea nr. 1/2011.

5.2. Pentru a se pronunța astfel, instanța investită, respectiv Curtea de Apel Târgu Mureș a reținut următoarele aspecte: În concret Carta U.M.F.T.M., datorită specificului său, domeniul învățământului și cercetării medicale, trebuie să fie conformă prevederilor Legii nr. 1/2011 a educației naționale, cu respectarea caracterului multicultural și multilingv prevăzut de art. 363 din lege. Curtea observă că acest caracter este enunțat în chiar art. 1 al Cartei și rezultă și din art. 3, 46, 59, 63, 108 și 142 al Cartei. Mai mult decât rezultă din legea cu privire la statutul de diversitate multiculturală și multilingvă pe care îl are U.M.F.T.M., conform art. 363, nu se poate include în Cartă. Așa cum rezultă din cuprinsul Cartei (art. 1) U.M.F.T.M. este „o instituție de învățământ superior și cercetare, multiculturală, cu învățământ medico-farmaceutic în limbile română, maghiară și engleză, multilingvă...”. Activitatea „de predare” în limba maghiară a existat și până în prezent, ea este însoțită de Cartă, fiind reglementată și pe viitor [art. 363 alin. (1)].

În acest context rezultă că toate prevederile Legii nr. 1/2011 sunt incluse în Carta universitară, iar această Cartă îndeplinește condițiile pentru a fi avizată și recunoscută. Aceasta în contextul în care Carta constituie expresia autonomiei comunității academice garantată de Constituție în fața oricăror ingerințe politice [art. 1, 3, 123, 128 alin. (3) raportat la art. 32 din Constituție).

5.3. În prezent, potrivit cartei în vigoare, la UMF funcționează trei facultăți (Medicină, Medicină Dentară și Farmacie). Aceste Facultăți sunt organizate în departamente. Potrivit art. 39 alin. (3), învățământul în limba maghiară se organizează sub formă de linie de studiu în limba maghiară. Potrivit art. 46 alin. (1), cursurile se predau în limba română, maghiară și engleză. Potrivit art. 46 alin. (1) ultima teză și potrivit art. 46 alin. (2), lucrările practice, seminariile, stagiile, practica de specialitate, se desfășoară conform prevederilor ARACIS, iar examenul de finalizare a studiilor și învățământul postuniversitar se desfășoară potrivit art. 147 din Legea nr. 1/2011.

5.4. Refuzul acordării avizului a fost considerat nelegal de instanță, prin sentința nr. 91/11.05.2012. Instanța a reținut că respectiva cartă îndeplinește toate condițiile Legii nr. 1/2011 iar ministrul a refuzat în mod nejustificat a acorda avizul de legalitate. După cum

rezultă din Carta Universității, limbile folosite sunt română, maghiară și engleză, fără discriminare.

5.5. Articolul 46 din Cartă nu încalcă, astfel cum susține petenta, prevederile art. 135 din Legea nr. 1/2011. Cursurile se desfășoară în limba română, engleză sau maghiară iar lucrările practice, seminariile, stagiile și practica de specialitate se desfășoară potrivit prevederilor ARACIS. Nu rezultă că studenților de la limba maghiară nu le este permis să folosească această limbă. De asemenea, nu rezultă că studenții de la secția maghiară nu pot susține examenul final în limba maghiară. Dimpotrivă, din probatoriu depus, rezultă faptul că la acordarea notei finele, cadrul didactic maghiar are un rol decisiv în derularea întregului examen și în acordarea notei finale. Mai mult, examenul teoretic reprezintă de regulă 60-70% din nota finală și se susține în maghiară, fiind evaluat de către cadrul didactic maghiar, titular de curs. Examenul practic reprezintă de regulă 30% din nota finală și se desfășoară în prezența a cel puțin 2 cadre didactice, de cele mai multe ori fiind prezent și cadrul didactic de predare (titularul de curs, de data aceasta de limbă maghiară) care de altfel, poartă răspunderea întregului examen. Activitatea din timpul anului, cu o pondere de 10% de regulă, este evaluată, de asemenea de către titularul de curs, cadrul didactic maghiar. Nota finală de examen este de asemenea stabilită de titularul de curs, cadrul didactic maghiar, care semnează și catalogul de examen.

Pe de altă parte, universitatea se confruntă cu un deficit de cadre didactice maghiare. Din totalul de 53 discipline, 29 de discipline (54,7%) nu sunt acoperite corespunzător cu cadre didactice maghiare. Din aceste motive, decizia administrativă a universității a fost aceea de a păstra grupele mixte pentru a putea avea cadrul legal de a suplini deficitul, mai ales la activitățile clinice și practice și de a păstra astfel numărul de studenți maghiari existenți, respectiv locurile de admitere pentru aceștia. Din probatoriul depus a rezultat faptul că situația este extrem de deficitară mai ales la disciplinele chirurgicale.

La sesiunea de concurs 2012-2013 au fost scoase la concurs toate posturile solicitate de către colegii maghiari. În ultima sesiune de examene au fost scoase la concurs 32 de posturi solicitate de linia maghiară (17 pe perioada nedeterminată și 15 pe perioada determinată) care au rămas neocupate ca urmare a neprezentării unor candidați care să îndeplinească cerințele postului respectiv (medici, limba maghiară, doctorat). În cadrul audierilor, reprezentantul reclamatei a arătat faptul că s-au organizat concursuri de ocupare a posturilor de învățământ universitar, cele pentru învățământul în limba maghiară rămânând neocupate ca urmare a neîndeplinirii condițiilor cerute pentru postul respectiv (cunoașterea limbii maghiare, calitatea de medic și doctorat).

5.6. Modalitatea de formulare a cartei rămâne expresia voinței Senatului Universității, dar această voință respectă prevederile art. 135 din Cartă și permite studenților nu numai să urmeze cursurile în limba maghiară, dar și să facă practică și să susțină examenul de licență în limba maghiară. Necesitatea respectării prevederilor A.R.A.C.I.S. nu încalcă cu nimic art. 135. De asemenea, art. 143 din Legea nr. 1/2011, la care face trimitere art. 46 din cartă cu referire la susținerea examenului de licență, se referă la acreditarea instituției și nicidecum la limba în care se susține lucrarea de licență.

5.7. În plus, la patul bolnavului, se vorbește limba pe care acesta o stăpânește cel mai bine. În situația în care bolnavul vorbește maghiară, *activitatea de îngrijire medicală și aducerea la cunoștință a informațiilor care îl privesc se face în limba maghiară*. Comunicarea medic pacient se face dintotdeauna în limba cunoscută de pacient dar *transcrierea informațiilor în limbajul medical și în documentele medicale se face în limba română*.

5.8. În drept, potrivit dispozițiilor art. 63 din Procedura Internă de Soluționare a Petițiilor și Sesizărilor, ce prevede că „(1) Colegiul director se va pronunța mai întâi asupra excepțiilor de procedură, precum și asupra celor de fond care nu mai necesită, în tot sau în parte, analizarea în fond a petiției. (2) Excepțiile vor putea fi unite cu fondul dacă este nevoie să se administreze dovezi în legătură cu soluționarea în fond a petiției”.

5.9. Prima excepție este aceea a lipsei calității procesuale active a petentei. Analizând întreg probatoriul depus, Colegiul urmează să respingă excepția invocată atât de către U.M.F.T.M. cât și de Ministerul Educației Naționale. Chiar dacă reprezentantul petentei nu a făcut dovada faptului că este mandatat fie de către cei care studiază în limba maghiară, fie de către pacient propriu zis, prin atribuțiile pe care le are de organizare și desfășurare de programe pentru o mai bună pregătire profesională în domeniile medical și farmaceutic, Colegiul urmează respinge această excepție.

5.10. Cu privire la excepția tardivității, Colegiul urmează a cumpăni între faptul că dispozițiile cuprinse în Cartă cu privire la desfășurarea stagiilor în limba română nu constituie un element de noutate, acestea făcând parte și din Cartele anterioare, însă fiind vorba de o Cartă a Universității adoptată prin hotărârea Senatului Universității de Medicină și Farmacie la 28.09.2012 și avizată pozitiv de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului potrivit art. 128 alin. (5) din Legea nr. 1/2011, urmează a dispune unirea excepției cu fondul și studierea fondului prezentei petiții

5.11. Cu privire la excepția obiectului vădit nefondat invocată de către U.M.F.T.M. cu privire la atacarea unei Hotărâri a Senatului, respectiv a hotărârii nr. 38/30.04.2013 cu privire la aprobarea vechii structuri organizatorice, și anume, efectuarea stagiilor practice în grupe mixte, respectiv faptul că nu e vorba de o prevedere nou introdusă ci reiterarea unei hotărâri mai vechi, urmează a o respinge pe considerentele arătate la punctul anterior.

5.12. Cu privire la excepția inadmisibilității invocate de către Ministerul Educației Naționale, respectiv a invocării de către petentă a încălcării unor prevederi legale (fiind legată mai mult de aplicarea normelor legale) și nu a săvârșirii unei fapte de discriminare, Colegiul director dispune și unirea acestei excepții cu fondul

5.13. Analizând faptele reținute în petiție, Colegiul director se raportează la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, care, legat de art. 14 privind interzicerea discriminării, a apreciat că diferența de tratament devine discriminare, în sensul art. 14 din Convenție, atunci când se induc distincții între situații analoage și comparabile fără ca acestea să se bazeze pe o justificare rezonabilă și obiectivă. Instanța europeană a decis în mod constant că, pentru ca o asemenea încălcare să se producă, „trebuie stabilit că persoane plasate în situații analoage sau comparabile, în materie, beneficiază de un tratament preferențial și că această distincție nu-și găsește nicio justificare obiectivă sau rezonabilă”.

5.14. În același sens, Curtea Europeană de Justiție a statuat principiul egalității ca unul din principiile generale ale dreptului comunitar. În sfera dreptului comunitar, principiul egalității exclude ca situațiile comparabile să fie tratate diferit și situațiile diferite să fie tratate similar, cu excepția cazului în care tratamentul este justificat obiectiv.

5.15. Reținând în coroborare cu aceste aspecte definiția discriminării, astfel cum este reglementată prin art. 2 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, Colegiul Director reține că pentru ca o faptă să fie calificată ca fiind faptă de discriminare, trebuie să îndeplinească cumulativ mai multe condiții:

a) Existența unui tratament diferențiat a unor situații analoage sau omiterea de a trata în mod diferit situații diferite, necomparabile.

b) Existența unui criteriu de discriminare conform art. 2 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, cu modificările ulterioare.

c) Tratamentul să aibă drept scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a unui drept recunoscut de lege.

d) Tratamentul diferențiat să nu fie justificat obiectiv de un scop legitim, iar metodele de atingere a aceluia scop să nu fie adecvate și necesare.

Astfel, Colegiul director trebuie să analizeze din mijloacele de probă și înscrisurile aflate la dosar, în ce măsură se poate reține un raport de cauzalitate direct sau indirect între faptele imputate și criteriile invocate în cauză (limbă și etnie).

5.16. Cu privire la adresa nr. 1982/25.04.2013 a Agenției Române de Asigurare a Calității Învățământului Superior care prevede faptul că „pentru programele din domeniul fundamental sănătate care se desfășoară într-o altă limbă decât limba română, activitățile student pacient se desfășoară numai în limba română. În concluzie stagiile clinice se vor desfășura numai în limba română”, Colegiul director apreciază faptul că prevederile mai sus menționate nu conțin prevederi discriminatorii, mai mult acestea referindu-se la activitatea educațională, la nivel național, limba română fiind nu doar limba oficială a statului, dar și limba majoritară. Prevederile A.R.A.C.I.S. nu sunt de natură a leza drepturile pacienților, comunicarea cu acesta făcându-se în limba cea mai accesibilă bolnavului, fie prin intermediul medicului fie prin intermediul interpretului.

Nu pot fi reținute decât în parte apărările A.R.A.C.I.S. potrivit cărora în speță ar fi aplicabilă Directiva Europeană 2005/36/CE, art. 53, aceasta făcând referire la cunoașterea limbii necesare exercitării profesiei în statul membru gazdă, în speță fiind vorba de o cu totul alta situație, studenții de la limba maghiară neputând fi asimilați studenților străini, veniți din alte țări, fiind vorba de cetățeni români de etnie maghiară.

5.17. Cu privire la Hotărârea Senatului Universității de Medicină și Farmacie din Târgu Mureș din 30.04.2013 care prevede la punctul 9 „Senatul aprobă menținerea structurii actuale a formațiilor de studii, cu grupe mixte (români și maghiari) pentru învățământul practic” apreciem faptul că în speță modul de organizare și funcționare a U.M.F.T..M. nu face nici un fel de discriminare prin grupele mixte de studenți români și maghiari.

5.18. Cu privire la dispozițiile Cartei universitare apreciem că asupra acestor aspecte s-a pronunțat instanța de judecată. Prin hotărârea r. 91/2001, Curtea de apel a obligat Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului să recunoască și să emită rezoluția pozitivă a avizului de legalitate a Cartei Universitare a U.M.F.T..M., în temeiul art. 128, alin. 5 din Legea nr. 1/2011: „Carta universitară se adoptă numai după rezoluția pozitivă a Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului privind avizul de legalitate asupra Cartei universitare. Rezoluția privind avizul de legalitate se emite de către Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului în termen de maximum 30 de zile de la data solicitării instituției de învățământ superior”.

5.19. Cu privire la susținerile intervenientei UDMR, care apreciază că prevederile potrivit cărora „stagiile se vor desfășura în limba română” constituie o încălcare a prevederilor art. 8 din Legea pacientului nr. 46/2003, apreciem că prin aceste prevederi nu sunt lezate drepturile pacientului, comunicarea cu acesta făcându-se în limba care îi este mai accesibilă, transcrierea

informațiilor în limbajul medical și în documentele medicale făcându-se în limba română și nefiind în măsură de a aduce atingere drepturilor pacientului. Pe de altă parte, prevederile se aplică și pentru studenții de la limba engleză, nefăcându-se nici un fel de deosebire.

5.20. Articolul 46 din Cartă nu aduce atingere art. 135 din Legea nr. 1/2011 și nici prevederilor art. 8 din Legea nr. 46/2003. Cursurile se desfășoară în limba română, engleză sau maghiară iar lucrările practice, seminariile, stagiile și practica de specialitate se desfășoară potrivit prevederilor ARACIS. Nu rezultă că studenților de la limba maghiară nu le este permis să folosească această limbă. La patul bolnavului, se vorbește limba pe care acesta o stăpânește cel mai bine. În situația în care bolnavul vorbește maghiară, activitatea de îngrijire medicală și aducerea la cunoștință a informațiilor care îl privesc se face în limba maghiară. Comunicarea medic pacient se face dintotdeauna în limba cunoscută de pacient, dar transcrierea informațiilor în limbajul medical și în documentele medicale se face în limba română.

5.21. De asemenea, nu rezultă că studenții de la secția maghiară nu pot susține examenul final în limba maghiară. Dimpotrivă, din probatoriu depus, rezultă faptul că la acordarea notei finele, cadrul didactic maghiar are un rol decisiv în derularea întregului examen și în acordarea notei finale. Mai mult, examenul teoretic reprezintă de regulă 60-70% din nota finală și se susține în maghiară, fiind evaluat de către cadrul didactic maghiar, titular de curs. Examenul practic reprezintă de regulă 30% din nota finală și se desfășoară în prezența a cel puțin 2 cadre didactice, de cele mai multe ori fiind prezent și cadrul didactic de predare (titularul de curs, de data aceasta de limbă maghiară) care de altfel, poartă răspunderea întregului examen. Activitatea din timpul anului, cu o pondere de 10% de regulă, este evaluată, de asemenea, de către titularul de curs, cadrul didactic maghiar. Nota finală de examen este de asemenea stabilită de titularul de curs, cadrul didactic maghiar, care semnează și catalogul de examen.

5.22. Raportat la cele de mai sus, Colegiul trebuie să analizeze dacă dispozițiile reclamatorilor, Universitatea și ARACIS, prin modul de reglementare a modalității de a efectua stagiile clinice exclusiv în limba română sunt de natură a aduce atingere atât studenților care studiază în limba maghiară, cât mai ales a pacienților etnici maghiari care cunosc mai bine limba maternă, în speță limba maghiară.

5.23. În privința studenților reclamatele au arătat că aceștia nu sunt discriminați, ponderea covârșitoare a examenelor finale ținând de examinarea în limba maternă de către un cadru didactic vorbitor de limbă maghiară. Cu privire la drepturile pacienților vorbitori de limba maghiară, aflați în suferință, reclamatele au arătat faptul că întreaga comunicare între medic și pacient se face în maghiară dacă medicul este vorbitor de maghiară sau prin interpret.

5.24. Așadar, în speță nu putem vorbi de un drept încălcat ci doar de un deziderat al petentei ca întregul proces academic să se desfășoare în limba maghiară (atât probele teoretice cât și cele practice), lucru imposibil în prezent pentru motivele anterior arătate (respectiv deficitul de personal didactic vorbitor de limbă maghiară, de realitatea din spitale unde există preponderent vorbitori de limbă română, cât și de necesitatea parcurgerii procedurilor de acreditare stipulate prin lege).

Opinie separată formulată de Asztalos Csaba Ferenc și Haller Istvan, membrii în Colegiul director (Opinie separata redactată de Asztalos Csaba Ferenc)

OS 5.3.1. În contradictoriu cu opinia majoritară, considerăm că în speță s-a săvârșit o faptă de discriminare indirectă, prin aplicarea de către părțile reclamate a unei reguli aparent neutre (lucrările practice, stagiile, seminariile, practica de specialitate și examenele de finalizare se desfășoară *doar* în limba română), care are ca efect încălcarea exercitării dreptului la educație în condiții de egalitate pentru cetățenii români aparținând minorității maghiare.

OS 5.3.2. Potrivit art. 2 alin. (3) din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, pentru a fi în prezența unei fapte de discriminare indirecte trebuie îndeplinite următoarele condiții:

- existența unei prevederi, criteriu sau practică aparent neutră, care (are ca efect)
- dezavantajează anumite persoane față de alte persoane – încălcarea exercitării unui drept în condiții de egalitate,
- pe baza unui criteriu prevăzut de alin (1), excepție
- cazul în care prevederile, criteriile sau practicile aparent neutre sunt justificate obiectiv de un scop legitim, iar metodele de atingere a aceluși scop sunt adecvate și necesare.

OS 5.3.3. În cele ce urmează, analizăm elementele discriminării indirecte, raportat la fapta sesizată.

OS 5.3.4. Existența unei prevederi, criteriu sau practică aparent neutră. Raportat la speță suntem în prezența unei prevederi aparent neutre stipulate în art. 46 din Carta universitară a instituției, potrivit căreia „lucrările practice, stagiile, seminariile, practica de specialitate și examenele de finalizare se susțin potrivit prevederilor Agenției Române de Asigurare a Calității în Învățământul Superior A.R.A.C.I.S.”.

OS 5.3.5. „Prevederile Agenției Române de Asigurare a Calității în Învățământul Superior”, la care se face referire în art. 46 din Carta Universitară a UMF Târgu Mureș, se constituie în fapt într-o *adresă* emisă de A.R.A.C.I.S., și nu un regulament sau o normă de calitate a instituției în cauză.

OS 5.3.6. Astfel, prin adresa nr. 1982 din 25.04.2013 a Agenției Române de Asigurare a Calității Învățământului Superior (A.R.A.C.I.S.) se *arată că lucrările practice, stagiile, seminariile, practica de specialitate și examenele de finalizare trebuie susținute în limba română.*

OS 5.3.7. Pentru motivarea acestei decizii, A.R.A.C.I.S. invocă art. 53 cu titlul Cunoștințe lingvistice din Directiva 2005/36/CE a Parlamentului European și a Consiliului, din 7 septembrie 2005, privind recunoașterea calificărilor profesionale, având următorul conținut: “persoanele care beneficiază de recunoașterea calificărilor profesionale trebuie să cunoască limbile necesare exercitării profesiei în statul membru gazdă”. Or, aici intervine elementul de manipulare, constând în invocarea greșită a unei prevederi din directiva Uniunii Europene, față de persoane cărora nu le sunt aplicabile.

OS 5.3.8. România nu este stat membru gazdă pentru cetățenii români aparținând minorității maghiare, *ci este statul de origine.*

OS 5.3.9. Prevederea din Directiva în cauză se aplică acelor situații în care un cetățean român, absolvent de medicină în România, dorește să profeseze ca medic de exemplu în Franța sau Germania, atunci trebuie să cunoască limba statului gazdă, respectiv, în acest caz, franceză sau germană.

OS 5.3.10. Chiar și în această situație, constatăm că U.M.F.T.M. interpretează în mod restrictiv adresa nr. 1982 din 25.04.2013 a A.R.A.C.I.S. atunci când dispune ca lucrările practice, stagiile, seminariile, practica de specialitate și examenele de finalizare să fie susținute *exclusiv în limba română*. Din adresa A.R.A.C.I.S. reiese faptul că „lucrările practice, stagiile, seminariile, practica de specialitate și examenele de finalizare trebuie susținute *în limba română*”, ceea ce nu exclude ca aceste etape de predare să fie susținute în paralel și în limba maternă, limba de predare pentru studenții de la forma de învățământ cu predare în limba maghiară.

OS 5.3.11. Reținem, că există o prevedere aparent neutră (elementul de neutralitate provine din faptul că prevederea este aplicabilă tuturor studenților), care a fost elaborată printr-o interpretare eronată a unei directive a Uniunii Europene.

OS 5.3.12. Dezavantajează anumite persoane față de alte persoane – încălcarea exercitării unui drept în condiții de egalitate

OS 5.3.13. Prevederea aparent neutră, obiect al petiției, are un dublu efect:

➤ dezavantajează studenții, cetățeni români aparținând minorității maghiare, care studiază în limba maternă, limba maghiară;

➤ dezavantajează comunitatea maghiară prin limitarea recrutării de cadre universitare care să predea în limba maghiară, astfel împiedicându-se formarea liniei de predare în limba maghiară, drept prevăzut de Legea educației naționale.

➤ dezavantajează studenții, cetățeni români aparținând minorității maghiare, care studiază în limba maternă, limba maghiară, în comparație cu studenții de la forma de predare în limba română, care au posibilitatea de a desfășura în limba maternă lucrările practice, stagiile, seminariile, practica de specialitate și examenele de finalizare.

Nu se poate accepta comparația realizată între studenții de la secția cu predare în limba engleză, aceștia nu reprezintă cetățeni români aparținând unei minorități naționale recunoscute în România.

OS 5.3.14. Prin acest efect negativ (dezavantaj) se încalcă un drept prevăzut de lege:

➤ dreptul de a studia în limba maternă în învățământul superior, parte a dreptului la păstrarea identității naționale minoritare prevăzute de art. 6 alin.(1) și de Convenția cadru privind protecția minorităților naționale, încheiată la Strasbourg la 1 februarie 1995, ratificată de România prin Legea nr. 33 din 29 aprilie 1955;

➤ dreptul de a studia în învățământul superior în limba maternă prevăzut de:

▪ subparagraful e) alin. (1) al art. 8¹ din Cartea europeană a limbilor regionale sau minoritare, adoptată la Strasbourg la 5 noiembrie 1992² (în continuare Carta), prin care România și-a asumat o serie de obligații privind protecția limbilor regionale sau minoritare utilizate pe teritoriul său. În art. 2 lit. k) din Legea de ratificare nr. 282/2007, România își asumă aplicarea prevederilor Cartei pentru limba maghiară în limitele stabilite de art. 5 lit. e) din Legea de ratificare;

▪ art. 135 alin (4) din Legea educației naționale nr. 1/2011 care are următorul conținut: „în învățământul universitar pentru minorități naționale, se asigură pregătire în ciclul I de

¹ Art. 8 subparag. e) alin. (1) „să prevadă desfășurarea unui învățământ universitar și a altor forme de învățământ superior în limbile regionale sau minoritare”.

² Legea nr. 282/2007 pentru ratificarea Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare, adoptată la Strasbourg la 5 noiembrie 1992.

studii universitare – licență, în ciclul II de studii universitare – master și în ciclul III de studii universitare – doctorat, precum și în învățământul postuniversitar în limba maternă”.

OS 5.3.15. Din analiza textului art. 135 alin. (4) din Legea educației naționale nr. 1/2011 rezultă în mod clar că statul român are obligația să asigure pregătirea în limba maternă pentru minoritățile naționale *pe tot parcursul* învățământului universitar și postuniversitar și *la toate disciplinele*, inclusiv în cele ce fac obiectul prezentei petiții: lucrările practice, stagiile, seminariile, practica de specialitate și examenele de finalizare.

OS 5.3.16. Prevederea neutră, dezavantajează comunitatea maghiară prin limitarea recrutării de cadre universitare care să predea în limba maghiară, astfel împiedicându-se formarea liniei de predare în limba maghiară, drept prevăzut de Legea educației naționale. Astfel, Legea educației naționale nr. 1/2011 reglementează prin art. 135 după cum urmează: „alin. (1) Învățământul superior pentru minoritățile naționale se realizează:

a) în instituții de învățământ superior în cadrul cărora funcționează facultăți/linii/ programe de studii cu predare în limba maternă;

b) în instituții de învățământ superior multiculturale și multilingve; în acest caz se constituie secții/linii cu predare în limbile minorităților naționale;

c) în cadrul instituțiilor de învățământ superior pot fi organizate grupe, secții sau linii de predare în limbile minorităților naționale, în condițiile legii.

(2) Linia de studiu din cadrul universității multilingve și multiculturale se organizează în departamente. Cadrele universitare aparținând liniei de studiu adoptă și elaborează un regulament de funcționare propriu, care stabilește procedurile de alegere și alte aspecte specifice structurilor organizatorice ale liniei de studiu respective, în concordanță cu Carta universitară, în termen de 6 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi.

(3) Secția de studiu este o formă de organizare a învățământului universitar într-o limbă a minorităților naționale, care poate fi instituționalizată, atât la nivelul universității, cât și în cadrul unei facultăți, prin departamentul secției, care are în componență programele de studiu și structurile organizatorice aferente. Secțiile beneficiază de autonomie universitară în organizarea activităților didactice.

OS 5.3.17. În România există 3 universități multiculturale și multilingve: Universitatea „Babeș-Bolyai”, Universitatea de Arte din Târgu-Mureș și Universitatea de Medicină și Farmacie și Târgu-Mureș. Dacă primele două universități au respectat și aplicat în termen prevederile Legii educației în privința înființării secțiilor/liniilor cu predare în limba maghiară, Universitatea de Medicină și Farmacie din Târgu-Mureș (în continuare U.M.F.T.M.) refuză aplicarea acestei obligații legale.

OS 5.3.18. Astfel, art. 39 din Carta universitară a U.M.F.T.M. prevede ca formă de organizare pentru învățământul în limba maghiară, doar departamentele. Această structură nu dispune de un regulament de funcționare propriu, de un grad de gestionare independentă sau de autonomie universitară în organizarea activității didactice în limba maghiară, astfel cum dispun liniile de studiu sau secția de studiu. Decizia Senatului U.M.F.T.M. este dublată de cea a instanțelor de judecată care au obligat Ministerul Educației și Cercetării să avizeze această nelegalitate³. U.M.F.T.M. a fost înființată prin Decretul-lege nr. 402 emis de Regele Mihai I

³ Sentința nr. 91 din ședința publică din 11 mai 2012 a Curții de Apel Târgu-Mureș, Secția contencios administrativ și Sentința nr. 84 din 4 mai 2012 a Curții de Apel Târgu-Mureș, ambele menținute în căile de atac.

la 28 mai 1946, ca universitate de stat cu predare în limba maghiară, iar în anii 1960 sub regimul comunist a fost supusă unui proces de eliminare a predării în limba maghiară.

OS 5.3.19. Măsura de susținere *exclusiv în limba română* a lucrărilor practice, a stagiilor, a seminariilor, a practicii de specialitate și a examenelor de finalizare împiedică, încalcă dreptul la învățământul medical universitar în limba maghiară, limitează posibilitatea de adoptare a unei strategii de resurse umane prin care să se creeze un număr rezonabil de cadre universitare capabile să predea în limba maghiară. În acest moment există 34 de posturi didactice de predare vacante în limba maghiară, iar din totalul de 55 de discipline, 42 de discipline (76,3%) nu sunt acoperite corespunzător cu cadre didactice maghiare, raportându-ne la o medie de 200 de studenți care studiază în limba maghiară/ an de studiu.

OS 5.3.20. Această stare de fapt este consecința directă a politicii de asimilare și eliminare a învățământului medical în limba maghiară desfășurată în perioada comunistă. Lipsa cadrelor didactice calificate pentru predarea în limba maghiară exprimă eșecul politicilor publice ale statului român și a U.M.F.T.M. în eliminarea dezavantajelor create prin politicile de asimilare a comunității maghiare în perioada comunistă.

Neaplicarea legii educației naționale, excluderea limbii maghiare din învățământul practic împiedică accesul cadrelor didactice cu predare în limba maghiară să obțină îndeplinirea criteriilor necesare ocupării posturilor didactice scoase la concurs.

OS 5.3.21. Conducerea, Senatul U.M.F.T.M., ține captiv învățământul universitar medical în limba maghiară, creând un cerc vicios pentru acesta: din cauza politicii istorice de asimilare și eliminare a învățământului medical în limba maghiară, aceasta nu este acum în măsură să îndeplinească condițiile de acreditare a unei secții de predare în limba maghiară – se refuză reglementarea unei linii de predare în limba maghiară cu un grad de autonomie administrativă – se exclude limba maghiară din lucrările practice, stagiile, seminariile, practica de specialitate și examenele de finalizare, limitându-se posibilitatea de recrutare a asistenților universitari care ar putea în timp îndeplini condițiile pentru ocuparea funcțiilor didactice medicale, prin concurs.

OS 5.3.22. Existența unui criteriu

Criteriul de diferențiere este cel al limbii materne în acest caz, prevăzut expres de art. 2 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare.

OS 5.3.23. Analiza existenței unui scop justificat obiectiv de un scop legitim, iar metodele de atingere a aceluia scop sunt adecvate și necesare

OS 5.3.24. Scop legitim

În motivarea deciziei, U.M.F.T.M. invocă două scopuri:

➤ necesitatea cunoașterii de către studenții care învață în limba maghiară a limbajului medical de specialitate în limba română și

➤ lipsa cadrelor didactice pentru predarea în limba maghiară și imposibilitatea de a scoate la concurs posturi pentru cadrele didactice în care să se solicite cunoașterea limbii maghiare.

OS 5.3.25. Cunoașterea limbajului medical de specialitate în limba română constituie un scop legitim. Orice cetățean român, indiferent de apartenența etnică, are interesul să fie competitiv și în limba oficială a statului.

OS 5.3.26. Totuși, reținem că U.M.F.T.M. nu a formulat în mod expres urmărirea acestui scop. În apărările depuse, U.M.F.T.M. pleacă de la prezumția, prejudecata că cetățenii români aparținând minorității maghiare nu cunosc limba oficială a statului, deși acești studenți au

parcurs învățământul preuniversitar susținând examene de limbă română, inclusiv certificate prin examenele de bacalaureat. Or, considerăm că este justificat scopul de a urmări însușirea limbajului medical de specialitate în limba română, dar o universitate de medicină nu poate să-și stabilească un scop în privința învățării limbii române în general.

OS 5.3.27. În aceste condiții, prevederea privind susținerea doar în limba română a lucrărilor practice, stagiilor, seminariilor, practicii de specialitate și examenelor de finalizare este susceptibilă de a fi fost introdusă doar ca un alibi pentru argumentarea măsurii de neaplicare a Legii educației naționale în privința universităților multiculturală, respectiv a obligațiilor privind învățământul în limba minorităților naționale.

OS 5.3.28. Nu se poate admite a doua motivație a UMF Târgu Mureș, lipsa cadrelor didactice pentru predarea în limba maghiară și imposibilitatea de a scoate la concurs posturi pentru cadre didactice în care să se solicite cunoașterea limbii maghiare.

OS 5.3.29. Condiția cunoașterii unei limbi străine nu constituie discriminare dacă aceasta constituie o cerință ocupațională autentică, potrivit fișei postului, se urmărește un scop legitim iar metodele de atingere ale acestuia sunt adecvate și necesare. Cerința cunoașterii limbii maghiare, pentru cadrele didactice care urmează să predea studenților înscriși la cursurile în limba maghiară, este legitimă. Metodele de atingere a acelui scop sunt adecvate și necesare – măsura să fie proporțională cu scopul urmărit.

OS 5.3.30. Metoda de atingere a scopului *nu este una adecvată și necesară*. Astfel, nu negăm importanța cunoașterii limbajului medical de specialitate în limba oficială a statului. Considerăm că asigurarea acestei cerințe intră în responsabilitatea U.M.F.T.M. și ea trebuie atinsă prin programe de studiu al limbajului medical de specialitate în limba oficială pe toată perioada anilor de studiu și nu prin predarea exclusivă în limba română a lucrărilor practice, stagiilor, seminariilor, a practicii de specialitate și a examenelor de finalizare.

OS 5.3.31. Măsura nu este proporțională cu scopul urmărit, astfel, soluția nediscriminatorie este ca lucrările practice, stagiile, seminariile, practica de specialitate și examenele de finalizare să fie susținute atât în limba română, cât și în limba maghiară.

OS 5.3.32. Pentru considerentele de mai sus, constatăm că A.R.A.C.I.S și U.M.F.T.M. au săvârșit o faptă de discriminare indirectă, prin introducerea regulii potrivit căreia lucrările practice, stagiile, seminariile, practica de specialitate și examenele de finalizare se susțin exclusiv în limba română, încălcând astfel prevederile art. 2 alin. (3) coroborat cu art. 11 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare.

OS 5.3.33. Am constat cum, printr-o adresă A.R.A.C.I.S., s-au înlocuit prevederi dintr-o lege organică, Legea educației naționale, introducându-se o regulă în Carta UMF Târgu-Mureș prin care, aparent, se urmărește un scop legitim, dar metodele de atingere a acelui scop nu sunt adecvate și necesare într-o societate democratică, iar măsura nu este proporțională cu scopul urmărit.

OS 5.3.34. Adresa A.R.A.C.I.S. prin care s-a interpretat în mod eronat, a generat un argument fals pentru UMF Târgu Mureș, care a introdus în Cartă regula restrictivă prin care lucrările practice, stagiile, seminariile, practica de specialitate și examenele de finalizare se susțin exclusiv în limba română.

OS 5.3.35. A.R.A.C.I.S. și conducerea, Senatul U.M.F.T.M. ține captiv învățământul universitar medical în limba maghiară, creând un cerc vicios pentru acesta: din cauza politicii istorice de asimilare și eliminare a învățământului medical în limba maghiară, aceasta nu este acum în măsură să îndeplinească condițiile de acreditare a unei secții de predare în limba

maghiară – se refuză reglementarea unei linii de predare în limba maghiară cu un grad de autonomie administrativă – se exclude limba maghiară din lucrările practice, stagiile, seminariile, practica de specialitate și examenele de finalizare limitându-se posibilitatea de recrutare a asistenților universitari care ar putea în timp îndeplini condițiile pentru ocuparea funcțiilor didactice medicale, prin concurs.

OS 5.3.36. Această măsură împiedică, încalcă dreptul la învățământul medical universitar în limba maghiară, limitează posibilitatea de adoptare a unei strategii de resurse umane prin care să se creeze un număr rezonabil de cadre universitare capabile să predea în limba maghiară.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, cu șase voturi pentru și două opinii separate ale membrilor prezenți la ședință,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE

1. Aspectele sesizate nu întrunesc elementele constitutive ale discriminării, astfel cum este definită în art. 2 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000, republicată;

2. Se va răspunde părților în sensul celor hotărâte;

Membrii Colegiului Director prezenți la ședință: Asztalos Csaba Ferenc, Bertzi Theodora, **Haller Istvan**, **Cristian Jura**, **Lazăr Maria**, Anamaria Panfile, Claudia Stanciu, Vasile Alexandru Vasile.